

geweren, glaswerk, koperwerk, kramerijen, kruid, modewaren, provisiën, scheepsbehoefden, wollen en laken goederen, wijnen en andere dranken, ijzerwerk, zeep en zijden stoffen;

Van voortbrengselen van China, Siam en Manilla, in aardewerk, kramerijen, lakwerk, gouddraad, pajongs, pitjes, sigaren, tabak, thee en ruwe zijde;

Van die van Bengalen, in amfloen, lijnwaden en sigaren, en

Van die van den Oosterschen Archipel, in aard-appelen, arak, beestiaal, eetwaren, gambir, getah pertja, houtwerk, sandel- en wortelhout, ivoor, kemiri, kapas, kaneel, karel, koffij, sago, steenkolen, notenmuskat, olie in soorten, parelmoer, rotan, rijst, stofgoud, suiker, tabak, tamarinde, tripang, vogelnestjes en was.

De voornaamste artikelen van uitvoer zijn geweest:

Van voortbrengselen van Europa en Amerika, aardewerk, garens, geweren, glaswerk, kramerijen, kruid, laken en wollen goederen, lijn-

waden, provisiën, wijn en andere dranken en ijzerwerk;

Van die van China en Siam, aardewerk, thee, pitjes, ruwe zijde en zijden stoffen;

Van die van Bengalen en Manilla, amfloen, lijnwaden en sigaren, en

Van die van den Oosterschen Archipel, arak, agar-agar, eetwaren, gambir, goudstof, getah pertja, ivoor, sandel- en wortelhout, kamfer, karel, katjang, koffij, koper en koperwerk, kramerijen, lijnwaden, mat- en stroowerk, sago, notenmuskat, olie, paarden, parelmoer, rotan, rijst, suiker, tabak, tripang, vogelnestjes, was en zout.

Van Manado zijn de financiële resultaten gunstiger dan van de bezittingen, begrepen in het gouvernement van Celebes; doch daarvan even als van den handel aldaar zal uitvoeriger melding worden gemaakt in het artikel Manado, waartoe mitsdien bij deze wordt verwezen.

PROEVE

VAN EENE BIBLIOGRAPHIE OVER HET EILAND CELEBES,

DOOR

H. C. MILLIES.

Celebes in het algemeen.

Livro de DUARTE BARBOSA (Collecção de Noticias para a histor. e geogr. das nações ultramar. Tom. II, N. VII. Lisb. 1813. p. 380).

Roleiro da viagem de Fernam de Magalhães (Collecção de Noticias para a histor. e geogr. das nações ultramar. Tom. IV, N. II. Lisb. 1826. p. 170).

Informação das cousas de Maluco, por GABRIEL REBELLO (Collecção de Noticias para a histor. e geogr. das nações ultramar. Tom. VI, N. III. Lisb. 1856. p. 188.)

Da Asia de JOÃO DE BARROS. Lisboa. 1777. IV, 1. p. 122; IV, 2. p. 155.

Da Asia de DIOGO DE COUTO. Lisboa. 1780. II, 2. p. 85; V, 2. p. 60.

F. L. DE CASTANHEDA, Historia de descobr. e conquista da India. Lisb. 1833. Livr. VI, C. 127.

M. DE FARIA Y SOUSA, Asia Portuguesa. Lisb. 1666. f°. T. I, p. 240, 351; T. II, p. 131; T. III, p. 266, 305, 339.

D'ARGENSOLA, Histoire de la conquête des isles Moluques. Amst. 1706. I, p. 149, 171, 202; II, p. 8, 114, 332 sqq.

Begin ende Voortgangrande Ver. Ncedert. geodr. O. I. Comp. 1^e Dl. N°. 7. Tweede Schipvaert onder JACOB VAN NECK, 1601, p. 5. — N°. 11.

O. I. Reyse onder W. VAN WAERWIJCK, 1603, p. 35. — IIe Dl. N°. 12. O. I. Reyse onder

STEVEN VAN DER HAGEN, 1607, p. 82. — N°. 17.

Gener. Beschrijv. van Indien door JOHAN VAN TWIST, p. 89, 99. — N°. 20. O. I. Reyse door

ZEGERT DE RECHTEREN, 1632. p. 37 sqq.

GEMELLI CARERI, Voyage autour du monde. Paris. 1727. T. V, p. 217.

FR. VALENTYN, Oud- en Nieuw Oost-Indien. Dordr. 1726. f°. (N. Celebes:) I b, p. 4, 59,

69 sq., 267, 379, 383, 396; II b, p. 97. (Z. Celebes:) I b, p. 208, 266 sq., 301 sq.; III b,

p. 128 sqq.

TH. SALMON, Hedendaagsche historie of Tegenwoor-

dige Staat — der Keizerrijken China en Japan,

alsmede van de Ladrões, Philippynsche en Mo-

lukkische eilanden en van Makassar. Uit het

Eng. vertaald door M. VAN GOCH. Amst. 1736. p. 620.

J. P. I. DU BOIS, Vies des gouverneurs généraux

des établ. Holl. aux I. O. La Haye. 1763. 4°. p. 37, 130, 140 sq., 148 sq., 154 sq., 164 sq.,

182 sq., 230 sq., 255, 279 sq.

- W. DAMPIER, *Nieuwe reistogt rondom de wereld, waarin beschreven worden de eilanden Formosa, Celebes, Sumatra enz.* 2° dr. Nym. 1771. 4 St. 4°.
- J. C. M. RADERMACHER, *Korte Beschrijving van het eiland Celebes (Verhandd. Batav. Gen.* IV° Dl. Rott. 1786. p. 199—275).
- A. HUYSEN, *Beknopte beschrijving der Oost-indische Etablissements.* Amst. 1792. p. 37 sqq.
- TH. FORREST, *Voyage from Calcutta to the Merqui Archipelago.* Lond. 1792. 4°. p. 70.
- Major VON WURMB, *Merkwürdigkeiten aus Ost-indien.* Gotha. 1797. p. 193 sq.
- J. S. STAVORINUS, *Voyage par le Cap de Bonne-Esperance et Batavia à Samarang, à Macassar etc.* Paris. an VII. Vol. I, p. 126.
- TH. ST. RAFFLES, *History of Java.* Lond. 1817. 4°. Vol. II, App. F, p. CLXXVIII.
- Memoir of the life and public services of Sir THOMAS STAMFORD RAFFLES.* Lond. 1830. 4°. p. 8, 32, 39, 64, 145, 152, 239 sq., 245.
- J. CRAWFURD, *History of the Indian Archipelago.* Edinb. 1820. Vol. II, p. 379.
- J. VAN DEN BOSCH, *Nederlandsche Bezittingen in Asia, Amerika en Afrika.* 's Gravenh. 1818. II° Dl. p. 71 sq. 163.
- Q. M. R. VER HUELL, *Herinneringen van eene reis naar de O. I.* Haarl. 1835. I^o Dl. p. 38.
- Verskillende reizen en lotgevallen van S. Roorda van Eysinga, uitgeg. door P. P. ROORDA VAN EYSINGA.* Amst. 1830. I^o Dl. p. 20; II° Dl. p. 1; III° Dl. p. 366.
- VINCENT, *Notice sur l'île de Célèbes et le royaume de Macassar (Journal des Voyages.* 1826. XXIX, p. 129; XXX, p. 225).
- J. OLIVIER, *Land- en Zeeogten in Nederland's Indië, in 1817—1826.* Amst. 1828. II° Dl. p. 190.
- J. OLIVIER, *Reizen in den Molukschen Archipel, naar Makassar enz., in 1824.* Amst. 1834. I^o Dl. p. 314; II° Dl.
- Het Journaal van den Baron van der Capellen, op zijne reis door de Molukko's (Tijdschrift voor Nederl. Indië.* 1855. II, p. 357, 366.
- C. S. W. GRAVE VAN HOGENDORP, *Beschouwing der Nederl. Bezitt. in O. I.* Vertaald door J. OLIVIER Jr. Amst. 1833. p. 512 sq.
- Jhr. J. P. CORNETS DE GROOT, *Overzicht van de reis in de Ned. O. I. Bezitt. door Z. K. H. Prins Willem Frederik Hendrik der Nederlanden, in 1837 (Verhandd. en Berigten betr. het Zeewezen, door Jhr. G. A. TINDAL en JACOB SWART.* VII° Dl. Amst. 1847. p. 321).
- Océanie, par M. G. L. DOMENY DE RIENZI.* Paris. 1836. 8°. T. I, p. 221.
- G. LAFOND DE LURCY, *Quinze années de voyages autour du monde.* Paris. 1841. T. II.
- J. H. DE BOUDYCK BASTIAANSE, *Voyages faits dans les Moluques.* Paris. 1845. p. 109.
- Handleiding tot de aardrijkskunde van N. O. I., uitgeg. door de „Maatschappij tot Nut van 't Algemeen."* Leiden. 1843. p. 206.
- C. W. M. VAN DE VELDE, *Gezigten uit Neerl. Indië.* Amst. 1846. f^o. p. 48 sq.
- C. J. TEMMINCK, *Coup-d'oeil général sur les possessions Néerlandaises dans l'Inde Archipelagique.* Leide. 1849. T. III, p. 1.
- The geographical Group of Celebes (Journ. of the Ind. Archipel.* Singap. 1850. Vol. IV, p. 664, 761. Vol. V, 1851, p. 180, 250. Vertaald uit TEMMINCK, *Coup-d'oeil.* Vol. III).
- A. J. VAN DER AA, *Het eiland Celebes (De Globe.* Amst. 1851. 4°).
- A. DE JANCIGNY, *Les Indes Hollandaises en 1848 (Revue des deux mondes.* Paris. 1848. IV, p. 320).
- E. JURIE DE LA GRAVIÈRE, *Souvenirs d'une station dans les mers de l'Indo-Chine,* 1849 (*Revue des deux mondes.* Paris, 1853. I, p. 409. Cf. p. 45).
- JURIE DE LA GRAVIÈRE, *Voyage en Chine, pendant 1847—50.* Paris, 1854. T. III, p. 35.
- Redevoering van den Gouv.-Generaal J. J. Rochussen, bij de overgave van het bestuur aan den Heer Dymaer van Twist, den 12 Mei 1851 (Tijdschrift voor N. I.* 1856. I^o Dl. p. 57).
- Fragment uit een reisverhaal (Tijdschr. voor N. I.* 1856. Dl. I, p. 393 sqq. Makassar; Dl. II, I, p. 69, 141 Noord-Celebes).
- C. VAN DER HART, *Reize rondom het eiland Celebes en naar eenige der Moluksche eilanden, in 1850.* 's Gravenh. 1851. 8°.
- Mijne tweede reis rondom de wereld, door IDA PFEIFFER.* Amst. 1856. II° Dl. p. 46.

Noord-Celebes.

- C. G. C. REINWARDT, *Reis naar het Oostelijk gedeelte van den Ind. Archipel, in 1821.* Amst. 1858. p. 503 sqq.
- De Moluksche eilanden. Rapport van H. J. VAN GRAAFF en G. J. MEYLAN (1820).* (*Tijdschr. voor N. I.* 1856. I^o Dl. p. 240 sq., 256 sq.).
- J. DUMONT D'URVILLE, *Voyage de l'Astrolabe en 1826—29.* Paris. 1833. Tome V, p. 425.
- Extract uit de gehouden aanteekeningen gedurende mijne reis naar Menado. 1830 (De Oosterling.* Kampen. 1835. II° Dl. p. 137).
- Statistieke aanteekeningen over de residentie Menado (Tijdschr. voor N. I.* 1840. III, I, p. 109).

- P. P. ROORDA VAN EYSINGA, *Handboek der Land- en Volkenkunde van N. I.* Amst. 1841. Dl. I, p. 172.
- A. F. VAN SPREEUWENBERG, *Een blik op de Minahassa* (Tijdschr. voor N. I. 1845. Dl. VII, 4, p. 161, 301; 1846. Dl. VIII, 1, p. 23; in het Engelsch: *Journal of the Indian Archip.* 1848. T. II, p. 825).
- Some notices of the northern or Dutch half of Celebes* (Journal Indian Archip. 1848. Vol. II, p. 673).
- Capt. Sir EDW. BELCHER, *Narrative of the voyage of H. M. S. Samarang, in 1843—1846.* Lond. 1848. Vol. I, p. 122; Vol. II, p. 367).
- HERRMANN, *Mittheilungen über die Residenz Manado auf Celebes* (Verhandl. der Gesells. für Erdkunde. 1848. Th. V, p. 102).
- De godsdienst en godsdienstplegtigheden der Alfoeren in de Menahassa op Celebes* (Tijdschr. voor N. I. 1849. Dl. II, p. 387).
- Dr. C. W. M. SCHMIDTMÜLLER, *Briefe über Celebes* (Das Ausland. 1849).
- Dr. SCHMIDTMÜLLER, *Bantik'sche Sage* (Zeitschr. der Deutsche Morgenl. Gesells. 1852. Th. VI, p. 536).
- (Jhr. H. QUARLES VAN UFFORD,) *Aanteekeningen betreffende eene reis door de Molukko's van Z. E. den Gouv.-Gener. Mr. A. I. Dymmaer van Twist, in Sept. en Oct. 1855.* 's Gravenh. 1856.
- Dr. P. BLEEKER, *Reis door de Minahassa en den Molukschen Archipel, in 1855.* Batavia. 1856. 1^e Dl.
- J. KÜGEL, *Die Oran-Menado auf Celebes* (Ausland. 1857. N°. 31).
- J. GRUELBACH, *Het meer van Tondano en omstreken* (Indisch Archief. Batav. 1849. Dl. I, p. 399).
- Dr. S. A. BUDDINGH, *De waterval van Tondano* (Lakschmi. Batavia. 1841).
- Brand te Menado* (Indisch Magazijn. Batav. N°. 7. p. 206).
- Aardbeving te Menado* (Natuur- en Geneesk. Archief voor N. I. Batav. 1845. Dl. I, p. 335; Natuurk. Tijdschr. v. N. I. Dl. V, p. 365).
- Aardbeving te Gorontalo* (Natuur- en Geneesk. Archief voor N. I. Batav. 1846. Dl. I, p. 294).
- Aardbeving op Celebes* (Indisch Magazijn, N°. 2, p. 161).
- Bijdragen tot de kennis en den toestand der Afdeeling Gorontalo* (Verhandl. betrekk. het Zee- wezen, door Jhr. G. A. TINDAL en J. SWART. Amst. 1847. Dl. VII, p. 399).
- Zuid-Celebes.
- سجارا ملايو, edit. van Singap. p. 191.
- Malay Annals, transl. by Dr. J. LEYDEN.* Lond. 1821. p. 199.
- Oesana Bali* (Tijdschr. voor N. I. 1847. IX. 3. p. 279, 287).
- Voyages de Perse aux Indes Orient. par J. A. DE MANDELSLO, trad. par A. DE WICQUEFORT.* Amst. 1727. f^o. T. I. p. 401.
- L. BOR, *Amboinsche Oorlogen door Arnold de Flaming.* Delf. 1663. p. 143, 146, 156, 159, 205, 263.
- WOUTER SCHOUTENS *Reys-togten naar en door Oost-Indien.* Amst. 1708. 4°. 1^e Dl. p. 74.
- Les six Voyages de J. B. TAVERNIER.* (Amst.) 1679. 2^e Partie, p. 489. Livre III. ch. XIX.
- FEERN. NAVARRETE, *Tratados hist. polit. eth. y relig. de China; de las Viages y Navigaciones que hizo el Autor a la N. Esp., a Mexico, las Philip., Macasar, etc.* Madrid. 1676. fol.
- Naerder Artyculen ende poincten, waarop tusschen den Groodmogenden Paducca Siri Sultan Hassan Oudyn, Coninck van Macassar ter eenre; Ende den Heere Cornelis Speelman etc., ten andere zijde, is gemaect — een ewwich duerende — vrede.* Batavia, 15 Maert 1668. 4°.
- Naerder Contracten gemaect met Radia Tello en Crain Linques, den 9 en 13 Mart 1668. Item naerder Poincten met Radja Tello en Crain Linques, mitsgaders den Jongen en Ouden Coninck van Goa gemaect den 15, 21 en 27 Julij 1669. Den tweeden druck vermeerderd met drie Brieven, door Crain Goa, Crain Tello en Crain Linckis.* Batavia. 1669. 4°.
- Bondigh Verhaal van den Oorlogh, tusschen de O. I. Comp. en den Koning van Macassar, in 1666—1668.* Leyden. 1669. 4°.
- Journal of Kort Verhael van den oorlogh, tusschen den Koningh van Macassar en de Nederl. O. I. Comp., in 1666—1669.* Amst. 1669. 4°.
- Relation de tout ce qui s'est passé de plus mémorable dans la guerre, que les Hollandais ont eue contre le roy et les autres régents à Macassar, depuis l'an 1666 jusqu'à l'an 1670.* Paris. 1670.
- De gedenkwaardige Voyagie van Gerret Vermeulen naar O. I. in 1668—74.* Amst. 1677. 4°. p. 37.
- De levensgeschiedenis van Aroe Palaka* (Tijdschr. voor N. I. 1857. Dl. II, p. 86).
- Padinggalan* (Tijdschr. voor N. I. IVe Jaarg. 1842. Dl. I, p. 493; VIe Jaarg. 1844. Dl. I, p. 564).
- Twee verscheide berichten van de Bewinthebberen van de Nederl. goetr. O. I. Comp. aen de Hoog^h Mog. III. Staten Generael der Vereen. Nederl., het eerste den 22 Juny 1686, op het subject*

- van de klachten, by den Heer Skelton, Extraord. Envoyé van den Koningh van Groot Brittanniën gedaan, over 't werk van Bantam, soo oock over het voor-gevallene tot Macassar enz. p. 54. 4°. *Second Voyage du Père Tachard à Siam*. Middelb. 1689. p. 88 (Makassaren in Siam c. 1687).
- SAMUEL WHITE, *Account of the last rebellion at Macassar*. Lond. 1687. f°.
- N. GERVAISE, *Description historique du royaume de Macassar*. Paris. 1688. Ratisbonne. 1700 (in het Engelsch: Lond. 1701).
- Aroe Teko. *Eene episode uit de geschiedenis van Makassar* (Tijdschr. voor N. I. 1857. Dl. I, p. 173 sq., 237 sq.).
- C. F. WALBAUMS, *Historie der Insel Gross-Java*. Leipz. 1754. p. 308, 346.
- Memorie van den Gouverneur Joan Gideon Loten, betreffende Macassar* (1750). (Berigten van het Histor. Gen. te Utrecht. 1853. V° Dl. I^e Stuk).
- Geschichte der See-Reisen und Entdeckungen im Süd-Meer*, von Dr. J. HAWKESWORTH, übers. von J. F. SCHILLER. Berlin. 1774. 4°. I Bd. p. 410 (Makassar en Bonthain in 1767).
- Briefe des Herrn von WURMB und des Herrn Baron von WOLLZOGEN*. Gotha. 1794. p. 336 sq.
- Description of the Island Celebes or Macassar* (Philosoph. Magazine. 1803).
- Major WILLIAM THORN, *Memoir of the conquest of Java*. Lond. 1815. 4°. p. 333.
- History of the Island of Celebes*, by Mr. R. Blok, Governor of Macassar, with an Appendix, containing a Memoir, drawn up by the same author, and comprehending such remarkable events as occurred in the island, from the beginning of his Government to 1808: to which have been added a Report, concerning the slave trade of Macassar, and the trial and sentence of Colonel Filz; translated by Capt. J. von STUBENVOLL. Calcutta. 1817. 8°. 4 voll.
- Genealogical Account of the Family of the present Rajahs of Goa in Celebes* (Malayan Miscellanies. Bencoolen. 1822. Vol. II, N° 11).
- Levensschets van A. D. G. DE LA FONTAINE* (Handel. Ind. Genootsch. 's Gravenh. 1857. IVe Jaarg. p. 93).
- Levensschets van J. F. T. MAJOR* (Handel. Ind. Genootsch. 1^e 's Gravenh. Zalt-Bomm. 1854. 1^e Jaarg. p. 148).
- Iets over het ontstaan van den laatsten oorlog op Celebes* (De Hermes. IIe Jaarg. 1827. N° 10, p. 12; IIIe Jaarg. 1828. N. 3, p. 40; N. 7, p. 1).
- D. H. KOLFF, *Reize door den weinig bekenden Zuid-Molukschen Archipel*. Amst. 1828. p. 14.
- Veldtocht der Nederlanders op Celebes, in 1824—25* (Milit. Spectator, VIIIe Dl. Breda. 1840. 4°. p. 107, 119, 134, 158, 177, 199, 221).
- J. C. VAN RIJNEVELD, *Celebes of Veldtocht der Nederlanders in 1824—25*. Breda. 1840.
- H. M. LANGE, *Iets over Celebes* (oorlog van 1824) (Milit. Spectator. X^e Dl. Breda. 1842. p. 251).
- Bijdrage tot de geschiedenis van den oorlog op Celebes, 1824—25* (De Nieuwe Spectator. Krijgs- en Geschiedk. Tijdschr. VIe Jaarg. Nijm. 1852, p. 615; VIIe Jaarg. 1853, p. 27).
- Kronijk van Nederl. Indië, 1824—25* (Tijdschr. voor N. I. 1845. D. VII, 2, p. 492).
- De expeditie tegen Tanette en Soepa in 1824* (Tijdschr. voor N. I. 1854, D. II, p. 373).
- Macassar war* (1824.) (J. H. Moor, *Notices of the Indian Archip*. Singap. 1837. 4°. p. 144).
- Uittreksel uit een brief van Makassar, 20 Julij 1832* (De Oosterling. Kampen. 1835. I^e Dl. p. 9).
- De Majoer Coehoorn van Houwerda* (Milit. Spectator. XVIe Dl. Breda. 1848. 4°. p. 101. Cf. Handel. Ind. Genootsch. 's Gravenh. 1857. IVe Jaarg. p. 301).
- Levensschets van J. LE BRON DE VEXELA* (Handel. Ind. Genootsch. 's Gravenh. 1856. IIIe Jaarg. p. 376).
- Vestiging der Holl. op Celebes. Oorlogen met den Koning van Makassar. Het fort Rotterdam aldaar* (Milit. Spectator. 2^e Serie. IVe Dl. Breda. 1852. 8°. p. 481).
- Korte schets der legerzichten op Celebes en Java in den laatsten tijd* (Verhandd. Batav. Genootsch. XIIe Dl. Batav. 1830. p. 255).
- G. TRADESCANT LAY, *A few remarks made during the voyage of the Himmaleh, in 1837* (Journ. of the Ind. Archip. Singap. 1852. Vol. VI, p. 574).
- J. DUMONT D'URVILLE, *Voyage au Pole Sud et dans l'Océanie, sur les corvettes l'Astrolabe et la Zélée, pendant 1837—1840*. Hist. T. VI. Paris. 1843.
- C. DEYRAZ, *Relâche des corvettes l'Astrolabe et la Zélée à Macassar* (Annuaire des Voyages et de la Géographie. Paris. 1844).
- DR. S. A. BUDDINGH, *Het Nederl. Gouvernement van Makassar op het eiland Celebes* (Tijdschr. voor N. I. 1843. Dl. V, 1, p. 411, 531, 663).
- H. ZOLLINGER, *Verslag van eene reis naar Bima en Soembawa en naar eenige plaatsen op Celebes, Saleijer en Floris, in 1847* (Verhandd. Batav. Gen. XXIIIe Dl.).
- Beknopte geschiedenis van het Macassaarsche Celebes en onderhoorigheden* (Tijdschr. voor N. I. 1848. Dl. X, 1, p. 3).
- De rijken en vorsten van het Gouvernement van Makassar* (Tijdschr. voor N. I. 1850. D. I, p. 416).

- E. FRANCIS, *Herinneringen uit den levensloop van een Indisch Ambtenaar, van 1815—1851*. Batavia. 1856. IIe Dl.
- Levensschets van A. VAN DER HART (Handel. Ind. Genootsch. 's Gravenh. 1856. IIIe Jaarg. p. 396).*
- Bijdragen tot de Geschiedenis van Celebes (Tijdschr. voor N. I. 1854. D. II, p. 149, 213).*
- Een paar uren te Bina en een paar dagen te Makassar (Tijdschr. voor N. I. 1855. Dl. II, p. 236).*
- Makassaarsche historiën (Tijdschr. voor taal-, land- en volkenkunde van N. I. Batavia. 1855. Dl. IV, p. 111; 1858. Dl. VII, p. 147).*
- De expeditie tegen Tomorie op de Oostkust van Celebes (1854.) (Milit. Spectator. 3^e Serie. I^e Dl. Breda. 1856. p. 527).*
- Ongeregeldeheden te Makassar (Tijdschr. voor N. I. 1856. Dl. I, p. 449).*
- Vervikkelingen in 't Gouvernement van Makassar (Tijdschr. voor N. I. 1856. Dl. II, p. 345).*
- Over eene aardbeving te Macassar (Batav. Courant, 28 April 1821; 12 Julij 1837).*
- Aardbevingen op Celebes (Indisch Magazijn. Nalez. II, p. 161).*
- D. F. SCHAAP, *De Baroeboe of Broeboes (Tijdschr. voor N. I. 1846. Dl. VIII, 4, p. 112).*
- W. L. RITTER, *Boeleomba, in 1817 (Tijdschr. voor N. I. IIe Jaarg. Dl. I, p. 171). (Nieuwe Indische Verhalen. Batavia. 1845. IIe Dl. p. 213).*
- Capt. R. MUNDY, *Narrative of events in Borneo and Celebes*. Lond. 1848. Vol. I, p. 30.
- Togten naar Borneo van Jacob Brooke*. Amst. 1846. I^e Dl. p. 119.
- Epistle of Laputongi, Rajah of Wajun, to Mr. Brooke, 15 Aug. 1841 (A Selection from Papers relating to Borneo. London. 1846. f^o. p. 22. Cf. Append. p. 1).*
- W. M. DONSELAAR, *Beknopte beschrijving van Bonthuin en Boeleomba op Zuid-Celebes (Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde van N. I. 's Gravenh. 1855. IIIe Dl. p. 163).*
- The Bughis of Celebes (Oriental Herald. 1838. Dl. I, p. 7).*
- Brief over een zonderling voorval in 't rijk van Boni (Tijdschr. voor N. I. 1858. Dl. I, p. 316).*
- J. N. VOSMAER, *Korte beschrijving van het Zuid-oostelijk schiereiland van Celebes, in het bijzonder van de Vosmaers-baai, of van Kendari (Verhandl. Batav. Gen. XVIIe Dl. Batav. 1839. p. 61).*
- C. BOSSCHER en P. A. MATTHIJSEN, *Schetsen van de rijken van Tamboekoe en Banggai, op de Oostkust van Celebes (Tijdschr. voor Ind. taal-land- en volkenkunde. Batavia. 1854. IIe Dl. p. 63, 90).*
- Remarks at Mandhaar (J. H. MOOR, Notices of the Indian Archip. Singap. 1837. 4°. p. 71).*
- Mamoodjoo in Mandhar (J. H. MOOR, Notices of the Indian Archip. Singap. 1837. 4°. p. 75).*
- The narrative of Capt. David Woodard and four seamen, who lost their ship and surrendered themselves to the Malays in the island of Celebes*. Lond. 1804 (in het Fransch: Parijs. 1805). 8°.
- Dr. W. C. H. TOE WATER, *Vergelijking van den tegenwoordigen toestand der volken van Celebes met dien van Europa in de middeleeuwen (Tijdschr. voor N. I. IIIe Jaarg. Dl. I, p. 561).*
- G. TRADESCANT LAY, *Notices of the moral and social condition of several places in the Indian Archipelago in 1836 (Chinese Repos. Canton. 1837. Dl. VI, p. 306; 1840. Dl. VIII, p. 365).*
- Enige aanmerkingen over namen en titels op Celebes (Tijdschr. voor N. I. Dl. VI, 1, p. 564).*
- Beleekenis en betrekkelijke waarde der op Celebes in gebruik zijnde inlandsche titels (Indisch Archief. Batavia. 1850. IIIe Dl. p. 488).*

Natuurkunde.

- P. BLEEKER, *Afmetingen van schedels van inboorlingen van Java, Sumatra, Nias, Borneo, Celebes, de Moluksche eilanden en Nieuw-Guinea (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Batav. 1851. Dl. II, p. 498).*
- J. W. E. ARNDT, *Afmetingen van schedels van inboorlingen van Java, Celebes en Amboina (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Batavia 1854. Dl. VII, p. 215).*
- (CLEYER,) *De telis deleterio veneno infectis in Macassar et aliis regnis insulae Celebes (Ephemer. Natur. Curios. Dec. II. Ann. III. Norimb. 1685. p. 127).*
- E. KAEMPFER, *Amoenit. exoticae. Lemgov. 1712. 4°. (p. 575, Venenum Macassariense; p. 653, Ligaturae magicae Macassarorum, sive incolarum insulae Celebes).*
- BARCHEWITZ, *Neuerm. Ostind. Reisebeschreibung. Erfurth. 1751. p. 129.*
- C. P. THUNBERG, *Arbor toxicaria Macassarensis. Upsal. 1788. 4°.*
- G. TRADESCANT LAY, *Sketches of the Natural History of Macassar (Chinese Repos. Vol. VI. Canton. 1838. p. 449).*
- S. MULLER en H. SCHLEGEL, *Schetsen uit de oostelijke Streken van den Indischen Archipel, voorn. van Celebes, Boeton en de Banda-eilanden (Verhandl. over de Natuurk. Geschiedenis der Nederl. Overz. Bezitt. Leid. 1839—41. f^o. Land- en Volkenkunde. p. 84; herdrukt in: Dr. S. MULLER, Reizen en onderz. in den Ind. Archipel. Amst. 1857. IIe Dl, p. 3).*

- Scissirostrum*, een nieuw geslacht van vogels van Celebes (Natuur- en Geneesk. Archief v. N. I. 1846. Dl. I, p. 609).
- Nieuwe zoetwater-weekdieren van Sumbawa en Celebes (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Batav. 1850. Dl. I, p. 151).
- P. BLEEKER, Over eenige reptiliën van Celebes (Natuurk. Tijdschr. v. N. I. Dl. XIV, p. 233).
- Amphibiën van Manado (Natuurk. Tijdschr. v. N. I. Dl. XII, p. 244).
- Slangen van Manado en Tanawanko (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Dl. XIII, p. 438; Dl. XIV, p. 4, 188; Dl. XVI, p. 242).
- Crustaceën van Manado en Tanawanko (Natuurk. Tijdschr. v. N. I. Dl. XIII, p. 438).
- Krabben van Makassar, Amboina en Ceram (Natuurk. Tijdschr. v. N. I. Dl. XIII, p. 457).
- Polypen van Manado (Ibid. Dl. XIV, p. 188).
- Naturaliën van Makassar (Dl. IX, p. 317).
- Dr. P. BLEEKER, *A Contribution to the knowledge of the ichthyological fauna of Celebes* (Journ. of the Ind. Archip. Vol. II. 1849. p. 65, 74). — Nieuwe Bijdrage tot de kennis der ichthyol. fauna van Celebes (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Bat. 1851. Dl. II, p. 209, 225). Derde Bijdrage (Ibid. Dl. III. 1853. p. 739). Vierde Bijdrage (Ibid. Dl. V. 1853. p. 153). Vijfde Bijdrage (Ibid. Dl. VII. 1854. p. 225). Zesde Bijdrage (Ibid. Dl. VII. 1854. p. 449). Zevende Bijdrage (Ibid. Dl. VIII. 1855. p. 435). Achtste Bijdrage (Ibid. Dl. IX. 1855. p. 280). — Beschrijving van nieuwe of weinig bekende vischsoorten van Manado en Makassar, in: *Acta Societ. Scient. Ind. Neêrl.* Batav. 1856. 4°. Vol. I.
- Vischsoorten van Celebes (Dr. P. BLEEKER, *Reis door de Minahassa*. Batav. 1856. IIe Dl. p. 337; *Natuurk. Tijdschr. v. N. I.* Dl. VII, p. 133, 220; IX, p. 317, 323; XI, p. 244; XII, p. 237, 438, 457).
- Dr. P. BLEEKER, *Twaalfde bijdrage tot de kennis der vischfauna van Celebes*. *Visschen van Manado*. 4°.
- MIQUEL, *Mélanges botaniques: Cycas Celebica* (Bulletin de Scienc. Phys. et Nat. en Neêrl. 1839. p. 36).
- F. DOZY et J. H. MOLKENBOER, *Musci frondosi inediti Archipel. Indici—in insulis Java, Borneo, Sumatra, Celebes, Amboina*. Lugd. Bat. 1846. 4°.
- Onderzoek van den bast des Tupaloebooms (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Bat. 1853. Dl. IV, p. 424. Cf. Dl. VI, p. 361, 525).
- Over den Tupaloe en eenige minerale wateren van Manado (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Batav. Dl. VI. 1854. p. 367).
- Getak-pertjah-boompje van Makassar naar 'slands plantenbuijn gebragt (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Dl. VII, p. 216).
- Kajoemas-loom uit de Minahassa (Ibid. Dl. XIII, p. 455; Dl. XIV, p. 178).
- Katoen van Gorontalo (Ibid. Dl. VI, p. 361).
- Lawan-boom van Manado (Ibid. Dl. X, p. 447).
- Massoï van Manado (Ibid. Dl. X, p. 448).
- Levende planten van Manado voor den plantentuin te Buitenzorg (Ibid. Dl. XI, p. 222; Dl. XIII, p. 457).
- Warme bron in de negorij Pusso, in de residentie Manado (Natuur- en Geneesk. Archief voor N. I. Batav. 1846. Dl. I, p. 609).
- Minerale wateren van Maros op Celebes (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Bat. 1852. Dl. III, p. 342).
- Warm mineraalwater van Bonthain (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Dl. XI, p. 466).
- S. SCHREUDER, *Onderzoekingen naar steenkool in de Afd. Maros of Noorderdistrikt. van het Gouv. Celebes* (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Batav. 1854. VIIe Dl. p. 388. Cf. p. 216).
- Geologische aantekeningen over Makassar (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Dl. XII, p. 256).
- A. VAN DER HART, *Aardlagen gevonden bij de boring eener artesische put te Makassar* (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Bat. 1854. VIIe Dl. p. 486; Cf. p. 481; Dl. IX, p. 316).
- J. J. ALTHEER, *Scheikundig onderzoek van (platinahoudend) zand van Menado* (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Bat. 1852. Dl. VII. p. 489. Cf. p. 239, 474).
- G. F. DUHR, *Berigt aangaande de goudmijnen op de kust van Celebes* (Verhandl. Batav. Genootschap. IIIe Dl. Rotterd. 1787. p. 166).
- C. G. C. REINWARDT, *Iets over de goudmijnen van de N.O.kust van Celebes* (Batav. Courant, 24 Dec. 1822). *Goudmijnen van de N.O.kust van Celebes* (Ind. Magazijn, 2^e Twaalf. N°. 3, 41).
- A. J. BIK, *Aantekeningen over de goudmijnen van Gorontalo op Celebes* (Tijdschr. voor N. I. 1845. VII, 2, p. 90).
- Ontginning der goudmijnen op de N.O.kust van Celebes (Tijdschr. voor N. I. 1849. Dl. I, p. 234).
- Iets over de goudgraverijen in de residentie Menado (Tijdschr. voor N. I. 1850. Dl. II, p. 262).
- Mineralen van Gorontalo (ijzerpyriet) (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Dl. XIII, p. 236).
- Berigten betreffende de wetenschappelijke reis in de residentie Menado van den geogr. Ingenieur S. H. DE LANGE (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Batavia. IVe Jaarg. p. 165).
- S. H. DE LANGE, *Verlag der reis van de geogr. Ingenieurs S. H. DE LANGE en G. A. DE LANGE, van Batavia naar de residentie Manado en terug, van 28 Jan. 1853 tot 20 Maart 1853* (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Dl. V, p. 1).

- S. H. DE LANGE en G. A. DE LANGE, *Waar- nemingen gedaan te Manado, ter bepaling der geogr. lengte dier plaats* (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Dl. VII, p. 261).
- Sterrekundige plaatsbepalingen in Manado* (Natuurk. Tijdschr. voor N. I. Dl. VII, p. 120).
- Zeevaart, Handel en Nijverheid.
- Extract uit het Journaal van den Kapt.-Luit. E. G. van der Plaats, op eene reize van Ternate, langs de N.kust van Celebes, door straat Macassar en de Java-zee, naar Batavia* (Tijdschr. toegew. aan het Zeewezen, door J. C. PILAAR en J. M. OBREEN. Medembl. 1843. IIIe Dl. p. 98).
- Eenige ankerplaatsen op de N. en N.W.kust van Celebes* (Tijdschr. toegew. aan het Zeewezen, door J. C. PILAAR en J. M. OBREEN. Medembl. 1843. IIIe Dl. p. 170).
- Straat van Macassar* (Tijdschr. toegew. aan het Zee- wezen, door J. C. PILAAR en J. M. OBREEN. Med- embl. 1844. IVe Dl. p. 332).
- Hydrographische opgaven, omtrent gevaren in de zeën van Sooloo en Celebes* (Tijdschr. toegew. aan het Zeewezen, door J. C. PILAAR en J. M. OBREEN. Medembl. 1846. VIe Dl. p. 267).
- C. F. STAVENISSE DE BRAUW, *Ankerplaats in de ri- vier Gorontalo* (Verhandd. en Berigten betr. het Zeewezen, door Jhr. G. A. TINDAL en JACOB SWART. Amst. 1847. VIIIe Dl. p. 396.)
- J. SPANJAARD, *De baai van Gorong Talo* (Tijdschr. toegew. aan het Zeewezen, door J. C. PILAAR en J. M. OBREEN. Medembl. 1848. Dl. VIII, p. 184).
- Berigt omtrent de kaart van straat Makassar, van den Luit. ter zee 1e kl. H. D. A. SMITS* (Na- tuurk. Tijdschr. voor N. I. Bat. 1851. Dl. II, p. 665. Cf. Dl. III, p. 366; van Menado Dl. XIII, p. 451).
- J. VAN GOGH en H. A. MODDERMAN, *Zeilaanwij- zing of beschrijving der vaarwaters van Makas- ser, van Pannekokan tot Paré Paré* (Verhandd. en Berigten betr. het Zeewezen, door J. SWART. Amst. 1853. Dl. I. p. 225).
- P. VAN DER VELDEN ERDBRINK, *Aanteekeningen betreffende de O.kust van Celebes* (Verhandd. en Berigten betr. het Zeewezen, door J. SWART. Amst. 1853. Dl. I. p. 238).
- C. P. DE BRAUW, *Reis van Amboina naar Bat- chian, Ternate, Menado, in de bogt van Tominie en over Kema en Ternate naar Amboina terug* (Verhandd. en Berigten betr. het Zeewezen, door J. SWART. Amst. 1854. Dl. I, p. 237).
- STAVENISSE DE BRAUW, *De reede van Kema* (Verhandd. en berigten omtrent de zeevaart, door Jb. SWART. Amst. 1854. II, p. 264).
- Het verbranden van Z. M. korvet Sumatra, bij Kema* 1853 (Verhandd. en Berigten betr. het Zeewezen, door J. SWART. Amst. 1854. Dl. II, p. 287).
- Commerce des Boughis* (Annales des Voyages Nouv. T. XXXIV. 1827. p. 197).
- Handel op Makasser, Riouw en Amboina in 1830—1832* (Indisch Magazijn, n°. 7, p. 191, 196, 202).
- Makassar. The advantages of making it a free port* (J. H. MOOR, Notices of the Ind. Archip. Singap. 1837. 4°. p. 72).
- F. A. A. GREGORY, *Resultaten der proeven, ge- nomen met steenkolen van de Z.O.kust van Borneo en van Maros nabij Makassar* (Tijdschr. voor N. I. 1845. Dl. VII, 3, p. 147; Ver- handd. en Berigten betr. het Zeewezen, door JACOB SWART. Amst. 1848. p. 48).
- Commerce de Célebes, 1841—1845* (Moniteur des Indes orient. et occid. La Haye. 1846. 4°. T. II, p. 93, 102).
- Articles relatifs à l'arrêté, qui déclare Mangkas- ser port-franc* (Moniteur des Indes orient. et occid. La Haye. 1846. 4°. T. II, 79).
- Règlement pour le commerce et le port-franc de Mangkasser* (Moniteur des Indes orient. et occid. La Haye. 1846. T. II, 2, p. 46).
- Menado et Kéma déclarés port-francs* (Moniteur des Indes orient. et occid. La Haye. 1849. Dl. III, 2, p. 110).
- Rapports des délégués français sur les étoffes de laine pour la consommation européenne et indi- gène de Java, Madura, de Bali et de Célebes* (Moniteur des Indes orient. et occid. La Haye. 1846. T. II, 1, p. 369).
- De achteruitgang van Makassar ten gevolge van het muntstelsel* (Tijdschr. voor N. I. 1853. Dl. II, p. 202).
- De nijverheid op Celebes* (Tijdschr. voor N. I. 1854. Dl. II, p. 345).
- Ontwerp van eene kolonisatie voor de eilanden Su- malra, Borneo, Celebes en Boeroe*, door F. H. VAN VLISSINGEN. Amst. 1857. Cf. *Verstag uitgebragt door de Staats-Commissie.* 's Gravenh. 1858. p. XIV, 18, 94, 114, 125, 200.
- Over de voortplanting van Koffo door zaud* (Na- tuurk. Tijdschr. voor N. I. Bat. 1854. p. 171).
- Kultuur van Koffo of van Manilla hennep, op de Sangir eilanden en te Menado* (Tijdschrift voor Nijverheid in N. I. Batavia. 1855).
- Taal- en Letterkunde.
- TH. ST. RAFFLES, *The history of Java*. Lond. 1817. 4°. Vol. II, App. F, p. CXCVIII.
- A. BALBI, *Atlas ethnogr.* Paris. 1826. p. 244. Tab. XL, N°. 354—359.
- W. MARSDEN, *Miscellaneous Works*. Lond. 1834. 4°. p. 45, 98.

- Voyage de découvertes de l'Asrolabe. Philologie, par DUMONT d'URVILLE. Paris. 1834. 8°. T. II, p. 193.*
- P. P. ROORDA VAN EYSINGA, *Handboek der land- en volkenkunde van N. I. Amst. 1841. I. Dl. p. 227.*
- E. H. RÖTTGER, *Briefe über Hinter-Indien. Berlin. 1844. p. 137.*
- Teturu woh leos in pelang selouw, ni livangen woh mingkol. Lineros di Tomohon. 1841 (Catechismus in de taal van Tomohon).*
- Pengadjaran agama Mesekhy jang pendekh didalam bahasa Malajuw dan Alifuru, awleh K. T. HERRMANN. Bat. 1848 (Catechismus in het Maleisch en in de taal van Amoerang op Noord-Celebes).*
- Si Indjil in lennas itu kele aipatikem i Mattheus. Aijeraam andarem in roma Alifuru i K. T. HERRMANN. Amst. 1852 (Vertaling van het Evang. van Mattheus in de taal van Amoe-rang op Noord-Celebes).*
- A. J. F. JANSSEN, *Vergelijkende Woordenlijst van talen en dialecten in de residentie Menado (Tijdschr. voor Ind. taal-, land- en volkenkunde. Batavia. 1855. Dl. IV, p. 521).*
- Proeve van Alfoersche poëzij (Tijdschr. voor Ind. taal- land- en volkenkunde. Batavia. 1857. Dl. VI, p. 258).*
- Woordenlijst van Makassaarsch en Bonys (Verhandl. Batav. Gen. IVe Dl. p. 265—275).*
- J. CRAWFURD, *History of the Indian Archip. Edinb. 1820. Vol I, p. 264—271, 305; II, 59 sqq., 70, 125 sqq.*
- J. LEYDEN, *On the Languages and Literature of the Indo-Chinese Nations (Asiatic Researches. Vol. X. Lond. 1811. 8°. p. 192 sqq.).*
- Christelijk tractaat in het Boegineesch. Gedrukt te Singapore. 1827. 8°.
- Een ander Christelijk tractaat in het Boegineesch. Gedrukt te Singapore. 1831.
- Twee andere Christelijke tractaten in het Boegineesch. Gedrukt te Singapore. 1833.
- A Code of Bugis Maritime Laws, with a translation and vocabulary. Singapore. 1832.*
- ED. DULAURIER, *Code maritime des royaumes Mangkassar et Bougui, dans l'île Célèbes (Collection de lois Maritimes antérieures au 16e siècle, par J. M. PARDESSUS. Tome VI. Paris. 1845. 4°. p. 378, 450).*
- P. A. LIEUPE, *Wetboek voor zeevarenden van het Koninkrijk Makassar en Boegie (Tijdschr. voor N. I. 1849. Dl. I, p. 305).*
- Die Sprache der Bugis. Wien. 1854. een blad in pl.*
- Chrestomathies Océaniques. Textes en langue Boughi. Paris.*
- (C. H. THOMSEN,) *Vocabulary of the English, Bugis and Malay languages. Singapore. 1833.*
- W. VON HUMBOLDT, *Ueber die Kawi-Sprache auf der Insel Java. IIe Bd. Berlin. 1838. 4°. p. 240 sq., 310 sq.*
- Mémoires de la Société Ethnologique. Paris. 1841. Tome I, 2e partie. p. 198 sq.*
- Over Boegim. Hss., Alphabet etc. Cf. *Journal Asiat. Paris. 1832, I, p. 130, 226, 245, 256, 262, 485; 1832, 2, p. 557.*
- Dr. W. C. H. TOE WATER, *Boegineesche poëzij (Tijdschr. voor N. I. Dl. VI, 3. 1844. p. 207).*
- Over Boegineesche studiën van Dr. W. C. H. TOE WATER, cf. *Handl. Nederl. Bijbelgen. 1840. p. 85; 1842. p. 72. — Berigten betreffende de Bijbelverspreiding. N°. LXIX, p. 11. — Verhandl. van het Batav. Gen. XXe Dl. Batavia. 1845. Verslag, p. 17.*
- Spécimen des Caractères de la langue de Macassar et de la langue Bouguie, dans l'île de Célèbes, gravés et fondus par N. TETTERODE, sous la direction de H. C. MILLIES (1856). (Cf. Verslag, in: Tijdschr. voor N. I. 1856. Dl. II, p. 192).*
- B. F. MATTHES, *Beknopt Verslag van een verblijf in de binnelanden van Celebes, waar Boegineesch gesproken wordt, in 1856 (Berigten betreffende de Bijbelverspreiding. N^o. XCI).*
- B. F. MATTHES, *Proeve eener Makassaarsche vertaling des Korans (Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde van N. I. Amst. 1858. Nieuwe Volgrecks. Dl. I, p. 89).*
- B. F. MATTHES, Mededeelingen in: *Zeitschr. der Deutsche Morgenl. Gesells. (1849. Th. III, p. 124; 1850. Th. IV, p. 250; 1852. Th. VI, p. 502; 1856. Th. X, p. 283; 1857. Th. XI, p. 549).*
- B. F. MATTHES, *Makassaarsche Spraakkunst. Amst. 1858.*
- B. F. MATTHES, *Boegineesch heldendicht op Daeng Kalaboe, waarin onder anderen de dood van den ambtenaar T. Baron Collot d'Escury en de zegepraal der Holl. wapenen bezongen worden. Makassar (1858).*
- B. F. MATTHES, *Makassaarsch-Hollandsch Woordenboek. Amst. 1859.*
- B. F. MATTHES, *Makassaarsche Chrestomathie. Amst. 1859.*
- Christelijke Zending.
- Rerum a Societate Jesu in Oriente gestarum ad ann. 1568, comment. EMAN. ACOSTAE. Diling. 1571. p. 43.*
- P. JOAM DE LUCENA, *Historia da vida do padre S. Francisco de Xavier. Lisb. 1787. T. I, p. 286.*
- De vita Francisci Xaverii libri sex Hor. Tursellini. Leod. 1597. p. 89, 103, 105, 108.*

- Epistolae Indicae et Japonicae.* Lovan. 1570. p. 306.
- Lettere dell' India Orientale.* Vinegia. 1580. p. 80, 88, 151.
- F. GUERREIRO, *Relaçam annal das cousas que fizeram os Padres d. l. Comp. de Jes. ann.* 1607—1608. Lisb. 1611. 4°. p. 83.
- ORLANDINI, *Historia Soc. Jesu.* Antv. 1620. f°. Pars I, p. 122; Pars II, p. 260, 291.
- P. JARRICI, *Thesaurus rerum Indicarum.* Colon. 1615. T. I, p. 158, 753, 776; T. III, p. 437, 481, 484.
- (ALEX. DE RHODES,) *Divers voyages de la Chine et autres royaumes de l'Orient.* Paris. 1632. 4°. p. 292.
- Annales Minorum, continuati a P. F. S. M. DE CERRETO.* Tomus XXII. Neapoli. 1847. f°. p. 66 § XXVII.
- Vergel de plantas e flores da Provincia da Madre de Deos dos Capuchos Reformados, pela P. M. FR. JACINTO DE DEOS.* Lisboa. 1690. f°. 21, 119, 311 sq.
- Historia de S. Domingos, particular do Reyno, e conquistas de Portugal.* IVª Parte, por FR. LUCAS DE STA. CATHARINA. Lisboa. 1767. f°. p. 684, 694.
- Indo-Chinese Gleaner.* Malacca. 1818. Vol. I, p. 65.
- Maandberigten van het Nederlandsch Zendeling-genootschap te Rotterdam:*
- Noord-Celebes:* 1818, p. 233; 1819, p. 19, 197; 1820, p. 34, 157; 1822, p. 21, 187; 1823, p. 54, 86; 1824, p. 51, 111; 1825, p. 20; 1826, p. 144; 1827, p. 155; 1828, p. 98, 142; 1829, p. 85, 147, 206; 1830, p. 84, 143, 173, 204; 1831, p. 72, 147, 181; 1832, p. 15, 135, 165; 1833, p. 4, 28, 145; 1834, p. 89, 116, 145, 194; 1835, p. 69, 144, 150, 157, 189; 1836, p. 49, 97, 133; 1837, p. 65, 134; 1838, p. 17, 33, 137; 1839, p. 81, 97, 104, 136; 1840, p. 5, 65, 136, 141, 151; 1841, p. 5, 89, 139; 1842, p. 5, 139, 163; 1843, p. 33, 72, 97, 136; 1844, p. 4, 138, 208; 1845, p. 33, 142, 209; 1846, p. 5, 89, 140; 1847, p. 49, 65, 113, 138, 189, 205; 1848, p. 49, 65; 1849, p. 17, 33, 49, 65, 145; 1850, p. 81, 129, 177; 1851, p. 22, 145, 161; 1852, p. 5, 17, 59, 129; 1853, p. 33, 49, 86, 113; 1854, p. 81; 1855, p. 54, 113, 177; 1856, p. 113, 145; 1857, p. 49; 1858, p. 1, 17, 145.
- Zuid-Celebes:* 1820, p. 41; 1821, p. 10, 48; 1824, p. 105; 1826, p. 143; 1854, p. 184; 1855, p. 49.
- Extract-acten. — Handelingen van de Jaar-

vergaderingen van het Nederl. Zendeling-genootschap.

- De scholen voor inlanders in de Menahasse (Mededeelingen van wege het Nederl. Zendeling-genootschap.* Rott. 1857. I^e Dl. p. 122, 268, 270 sq.)
- Eerste Verslag van den Zendeling S. Ulfers, in de Menahassa (Meded. Ned. Zendelinggen.* I^e Dl. p. 213).
- Wat deelen reizigers ons over de zending in de Menahassa mede (Meded. Ned. Zendelinggen.* IIe Dl. 1858. p. 5).
- Van welke taal moeten de Zendelingen in de Molukken en in de Menahasse zich bij de verkondiging des Evangelies bedienen (Meded. Ned. zendelinggen.* IIe Dl. p. 172, 279; IIIe Dl. p. 40.
- Uittreksels uit een brief van S. van de Velde van Cappellen, in leven Zendingleeraar te Amoerang (Meded. Ned. Zendelinggen.* IIIe Dl. p. 309).
- Verslag van den Zendeling S. Ulfers, over 1851 (Meded. Ned. Zendelinggen.* IIIe Dl. 1859, p. 5).
- Kerkgebouwen te Tomohon en Sarongsong (Meded. Ned. Zendelinggen.* IIIe Dl. p. 121).
- Handelingen van het Nederl. Bijbelgenootschap:*
- (Noord-Celebes:)* 1822, p. 63; 1824, p. 27; 1830, p. 43; 1831, p. 39, 41; 1832, p. 40; 1833, p. 53; 1834, p. 51; 1835, p. 64; 1836, p. 85; 1837, p. 78; 1838, p. 71; 1839, p. 69; 1840, p. 86; 1841, p. 8, 84; 1842, p. 57; 1843, p. 91; 1844, p. 89; 1845, p. 48; 1846, p. 52; 1848, p. 6; 1849, p. 67; 1851, p. 51; 1852, p. 50; 1853, p. 86; *(Zuid-Celebes:)* 1827, p. 51; 1830, p. 43; 1840, p. 85; 1841, p. 83; 1842, p. 72; 1843, p. 48; 1845, p. 75; 1846, p. 64; 1847, p. 7, 48; 1848, p. 43; 1849, p. 48; 1850, p. 57; 1851, p. 47; 1852, p. 51; 1853, p. 10, 66, 73; 1854, p. 72; 1855, p. 10, 65; 1856, p. 58; 1857, p. 62; 1858, p. 60.
- Berigten betreffende de Bijbelverspreiding (Noord-Celebes:)* N. 44, p. 8; N. 46, p. 2; N. 69, p. 6.
- De Vereeniging, door O. G. HELDRING.* Amst. 1848, II, p. 248; 1849, III, p. 379; 1853, VII, p. 480; 1855, IX, p. 510; 1856, X, p. 460; 1858, XII, p. 331.
- Tijdschr. ter bevordering van Christ. zin in N. I.* Batavia. 1846. I^e St. p. 147; IVe St. p. 151.
- L. I. VAN RIJN, *Reis door den Indischen Archipel.* Rott. 1851.
- J. F. G. BRUMUND, *Twee dagen te Langowan (Tijdschr. tot bevordering van Christ. leven in N. I.* Batav. 1855. DI. I, p. 397; DI. II. 1856. p. 133).